

การริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดกับความเป็นธรรมและมนุษยธรรม A Study on Fairness and Humanity of Assets Forfeiture in Drug Cases

รองศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์¹และ อาจารย์ ดร.นิรุมณ รัตนะรัต²
Assoc. Prof. Sakchai Lertpanichpun³ and Nirumon Rattanarat, Ph.D.⁴

บทคัดย่อ

โครงการศึกษาเรื่อง “การริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดกับความเป็นธรรมและมนุษยธรรม (Fairness and Humanity of Assets Forfeiture in Drug Cases)” มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาแนวคิดที่มาของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 เพื่อศึกษาว่าการริบทรัพย์สินตามมาตรา 27 แห่ง พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 เมื่อเป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 285 ศาลสามารถริบได้หรือไม่ และริบได้มากน้อยเพียงใด รวมทั้งเพื่อเสนอแนวทางการริบทรัพย์สินตามมาตรา 27 แห่ง พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ที่คำนึงถึงหลักความเป็นธรรมและมนุษยธรรม โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา พบว่า จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน สามารถกล่าวได้ว่าการริบทรัพย์สินนั้น ทรัพย์สินจะต้องถูกริบนั้นมี 4 ประเภท ได้แก่ 1) สิ่งต้องห้าม สินค้าต้องห้าม (ของเถื่อน) 2) ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งหมายถึง ประโยชน์รายได้ ทรัพย์สินทั้งหลายที่เกิดจากการประกอบอาชญากรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม 3) ทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรม และ 4) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับองค์กร

¹ อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³ Lecture at Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand

⁴ Lecture at Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand

E-mail : sakchai_tu@hotmail.com, narumonpr@yahoo.com

หรือบริษัทของผู้กระทำความผิด โดยในการรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในปัจจุบันนั้นมีการใช้กันอยู่ 3 มาตรการ ได้แก่ 1) มาตรการรับทรัพย์สินทางแพ่ง 2) การรับทรัพย์สินทางอาญา และ 3) มาตรการรับทรัพย์สินทางบริหาร เป็นกระบวนการทางแพ่งผสมกับกระบวนการทางการปกครองหรือบริหาร

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา มีดังนี้

เชิงนโยบายและกฎหมาย 1) ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยให้มีการจำกัดขอบเขต เช่น คำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” 2) ควรแก้ไขเพิ่มเติมระยะเวลาที่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงหรือผู้มีส่วนได้เสียที่สามารถร้องขอคืนทรัพย์สิน ในมาตรา 30 3) ควรปรับปรุงกฎหมายเพิ่มระดับมาตรฐานของภาระการพิสูจน์และหน้าที่นำสืบของโจทก์หรือพนักงานอัยการ 4) ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยมีการจำกัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการยึดอายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กรณีตาม ป.วิ.พ. มาตรา 285 และมาตรา 286 (เรื่องทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี) เชิงการบริหารจัดการ 5) หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามฯ ควรกำหนดแผนงานเชิงบริหารจัดการ โดยมองสิทธิและความเป็นธรรมของประชาชนเป็นตัวตั้ง 6) ในกรณีที่พื้นที่ทราบอย่างแน่ชัดว่าทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งรับนั้นเป็นของบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีโอกาสทราบว่าจะมีการกระทำความผิด พนักงานอัยการไม่ควรยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินดังกล่าว 7) พนักงานเจ้าหน้าที่ควรที่จะปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องการประกาศแจ้งการรับทรัพย์สินในหนังสือพิมพ์รายวันที่จำหน่ายในท้องถิ่น 8) ควรขยายระยะเวลาการขอคืนทรัพย์สินและแจ้งประกาศในสื่อที่หลากหลายให้ทนายทราบบ กรณีผู้ต้องหาจำเลยตายระหว่างดำเนินคดีเชิงการปฏิบัติงาน 9) ควรมุ่งเน้นการฝึกอบรมเสริมสร้างความตระหนักให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าใจถึงความสำคัญของสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลมีจริยธรรมของการทำงาน 10) ควรวางระเบียบหรือข้อกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการส่งมอบทรัพย์สินที่ยึดมาได้แก่พนักงานสอบสวน/พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 11) ควรพัฒนาเครื่องมือด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

12) ควรมีการจำแนกผู้ค้าในคดียาเสพติด เป็นรายเล็กและรายใหญ่ มีการตรวจสอบ
ถ่วงดุลอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการยึดอายัดทรัพย์สิน

คำสำคัญ : ทรัพย์สิน, คดียาเสพติด

Abstract

A Study on "Fairness and Humanity of Assets Forfeiture (Confiscation) in Drug Cases" has 3 main purposes. First, to study the concept of the measure for the suppression of offenders in an offense relating to narcotics Act, B.E. 2534. Second, to determine whether section 27 of the Act include the property that is not in the condition of execution (exempt from executions) under the Code of Civil Procedure Section 285, the court can forfeit (or confiscate) it or not. And, Third, to propose guidelines in accordance with the confiscation in Section 27 of the Act, which base on the principle of fairness and humane. Research method is Qualitative Research.

The results showed that, from the concept of the theory of forfeiture and confiscation. It can be said that in the forfeiture or confiscation. There are four types of property that must be forfeiture or confiscated: 1) prohibited goods (illegal goods); 2) property obtained from criminal offenses, which means the benefits, income, assets generated by illegal enterprises directly and indirectly; 3) property used in the commission of the crime, and 4) property related to the organization or company of the offender. At present, in the forfeiture or confiscation of property of the offender, there are three main measures: 1) civil measure; 2) criminal measure; and 3) administrative measure.

The recommendations from the study are as follows.

In aspect of Policy and Law: 1) The Measure for the Suppression of Offenders in an Offense relating to Narcotics B.E. 2534 Act, should be amended to limit the scope of some terms such as "assets related to the offense on drugs" 2) The Act should be amended the time period for property owners or real stakeholders who request the return of assets (section 30) 3) The Act should be revised to increase the standard of burden of proof as the duty of prosecutor. 4) The Act should be limiting the power of the authorities to seize the assets of criminals on drug cases, according to the Civil Procedure Law, Section 285 and Section 286 (a property that is not in the condition of execution) In aspect of Management: 5) Law enforcement agencies under the Act should set a management plan focusing on civil rights. 6) In case of the property requested by the prosecutor for confiscating, if the third party (owner) does not have any knowledge of the offense. The prosecutor should not file a petition for the court to order the confiscation of the property. 7) The authorities should abide by the law on the declaration of property confiscation in local newspapers. 8) Time expansion should be provided to the accused or defendant's heirs who request the return of assets in case of the accused or the defendant dies during prosecution or trial.

In aspect of Operation: 9) The related law enforcement agencies should focus on training, strengthen awareness, educate their staffs regarding the importance of property rights of individuals. 10) Timing framework, clear rules and regulations for the delivery of the property to the investigating officer/related competent authority should be set up. 11) The technology tools used to monitor and investigate the property should be developed

more effectively. 12) Drug traffickers should be classified in narcotics cases, such as they are small or large drug dealers. Moreover, check and balance on the power of the authorities must be concerned.

Keywords : Assets Forfeiture (Confiscation), Drug Cases

บทนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น แม้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะพยายามเร่งรัด แก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่องมาโดยตลอด แต่เนื่องจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีมูลเหตุจูงใจสูงมากในด้านรายได้หรือผลตอบแทน จึงทำให้มีผู้ยอมเสี่ยงต่อโทษที่จะได้รับ อย่างไรก็ตามการปราบปรามยาเสพติดก็ยังเป็นมาตรการหนึ่งของการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดอุปสงค์ของยาเสพติดหรือการทำให้ยาเสพติดหมดลงหรือมีน้อยที่สุด แต่เนื่องจากยาเสพติดเป็นปัญหาอาชญากรรมที่มีความซับซ้อน มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง มีผู้อยู่เบื้องหลังที่เป็นองค์กรขนาดใหญ่ มีการแบ่งงาน แบ่งหน้าที่กันอย่างเป็นระบบ ในทุกขั้นตอน มีตัวตายตัวแทนในการทำงาน และที่สำคัญมีเรื่องของทรัพย์สินและเงินเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมหาศาล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้การดำเนินการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนให้ยาเสพติด อาจกล่าวได้ว่าเป็นธุรกิจประการหนึ่ง ดังนั้นการปราบปรามธุรกิจนี้ให้หมดไปคงไม่สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่แบบปกติได้ แต่ต้องมีการใช้มาตรการพิเศษซึ่งปรากฏว่ามีกฎหมายหลายฉบับที่เป็นเสมือนอาวุธในการจัดการกับธุรกิจนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ซึ่งมุ่งเน้นปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด รวมถึงมาตรการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการตัดวงจรการค้ายาเสพติด มุ่งเอาผิดต่อผู้ค้ายาเสพติดระดับนายทุนและตัวการสำคัญผู้อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติด โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2534 ซึ่งมีมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. การขยายขอบเขตอำนาจของศาลไทย เนื่องจากการค้ายาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ มีผู้ร่วมงานและขอความช่วยเหลือในหลายประเทศ จึงบัญญัติให้กฎหมายนี้แม้การกระทำผิดเกิดนอกราชอาณาจักรไทย ก็ต้องมารับโทษในราชอาณาจักรไทยโดยคำพิพากษาของศาลไทย

2. ความผิดฐานสมคบ กฎหมายฉบับนี้บัญญัติให้การกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดฐานสมคบ เพื่อให้มีโอกาสสาวไปถึงต้นตอที่เป็นนายทุนหรือตัวการสำคัญมาลงโทษ

3. มาตรการริบทรัพย์สิน โดยที่ผ่านมามุ่งเน้นการจับกุมบุคคลและยึดตัวยาแต่ในขณะที่เงินซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญมิได้ถูกทำลาย ดังนั้น จึงเป็นเสมือนท่อน้ำเลี้ยงให้มีการค้าขายยาเสพติดเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเกิดรูปแบบและเครือข่ายที่กว้างขวางขึ้น และนอกจากนี้อิทธิพลทางการเงินยังมีส่วนทำให้ มีอาจต้องรับโทษ หรือแม้ถูกจับกุมและลงโทษแต่เงินที่สะสมไว้ก็ยังคงเป็นทุนรองรับเพื่อเลี้ยงครอบครัว และเป็นทุนกรณีที่พ้นโทษไปก็ยังคงมีอยู่ในลักษณะเช่นนี้ ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้จึงมีหลักการสำคัญโดยมุ่งเน้นที่มาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือได้มาของผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด

การดำเนินการริบทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การริบทรัพย์สินที่ใช้มิไว้เพื่อใช้หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่เรียกว่าเป็น "ทรัพย์สินของกลาง" ในคดียาเสพติดตามมาตรา 30 และการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่อง ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 29 ซึ่งจากการศึกษาพบว่ายังมีปัญหาในทางปฏิบัติ และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้กระทำผิดหลายกรณี เช่น ในบางกรณีที่ทรัพย์สินที่มีอยู่อาจเป็นของบุตร ของภรรยา รวมทั้งเป็นทรัพย์สินที่หามาได้จากการประกอบอาชีพโดยสุจริต แต่ต่อมาได้มีธุรกิจเกี่ยวกับยาเสพติด และถูกจับกุมดำเนินคดี และถูกดำเนินการตามมาตรการริบทรัพย์สินนี้

ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการศึกษาว่าจะมีเส้นแบ่งอย่างไรที่จะบ่งชี้และแยกความแตกต่างระหว่างทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริตหรือเป็นทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่มีได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด และทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่ใช้ มิไว้เพื่อใช้ หรือ

เกี่ยวเนื่องได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งจะต้องทำการสืบซึ่งหากทำการสืบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิดเองและต่อบุคคลอื่นที่มีรู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดรวมทั้งอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านอื่นๆ ตามมาได้ และเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงจะเห็นว่า การใช้มาตรการสืบทรัพย์สินในขณะนี้สามารถดำเนินการได้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นรายเล็กหรือรายย่อย แต่ผู้กระทำความผิดรายสำคัญที่เป็นรายใหญ่ หรือในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมกลับไม่สามารถจัดการสืบทรัพย์สินได้เท่าที่ควร จึงทำให้เกิดปัญหากับผู้กระทำความผิดรายเล็กหรือรายย่อย ที่แม้จะได้กระทำความผิดแต่ก็ควรได้รับความเป็นธรรมด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้แล้วในการดำเนินการสืบทรัพย์สินนั้น ควรจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการสืบทรัพย์สินจะต้องทำการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และจะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการสืบทรัพย์สินว่าทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดชนิดใดที่สามารถสืบได้และสืบไม่ได้ โดยยึดหลักความเป็นธรรมและมนุษยธรรม มากกว่าการยึดตามอำนาจหน้าที่แต่เพียงอย่างเดียว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ที่มาของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534
2. เพื่อศึกษาว่าการสืบทรัพย์สินตามมาตรา 27 แห่ง พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 เมื่อเป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 285 ศาลสามารถสืบได้หรือไม่ และสืบได้มากน้อยเพียงใด
3. เพื่อเสนอแนวทางการสืบทรัพย์สินตามมาตรา 27 แห่ง พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ที่คำนึงถึงหลักความเป็นธรรมและมนุษยธรรม

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น มีข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับการริบทรัพย์ โดยสามารถแยกเป็น 4 ประเด็นดังนี้ ได้แก่ 1.แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษและการป้องกันอาชญากรรม 2.ความหมายและ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการริบทรัพย์ 3.การริบทรัพย์คดีอาชญากรรมในต่างประเทศและ 4.การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษและการป้องกันอาชญากรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ในกฎหมายอาญาหรือกฎหมายที่มีโทษทางอาญา มีวัตถุประสงค์หลักคือ การลงโทษ (Punishment) และการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) ในส่วนของการลงโทษสมัยก่อน มักจะเป็นไปในเชิงแก้แค้นทดแทน ซึ่งผู้กระทำผิดต้องชดใช้แก่ผู้เสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดของตนอย่างสาสม แต่ต่อมา ได้มีการปรับเปลี่ยนการลงโทษให้เหมาะสมมากขึ้น ดังใน รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา แก้ไข ฉบับที่ 8 บัญญัติต้องห้ามการลงโทษที่โหดร้ายทารุณหรือผิดวิสัย อีกทั้งการลงโทษทั้งหลายนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักแห่งมนุษยธรรม สำหรับการข่มขู่ยับยั้งนั้น จุดประสงค์หลัก คือ การป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรม โดยทำให้เกิดความกลัวที่จะถูกลงโทษการข่มขู่ยับยั้งมีอยู่ 2 แบบด้วยกันคือ แบบแรกได้แก่ การข่มขู่ยับยั้งเฉพาะราย (Individual Deterrence) เพื่อมิให้บุคคลนั้นไปกระทำผิดอีก (เช่น การจำคุก) แบบที่สอง การข่มขู่ยับยั้งแบบทั่วไป (General Deterrence) เป็นการสร้างความกลัวให้กับคนที่คิดจะกระทำผิด (เช่นการประหารชีวิตคนกระทำความผิดให้เห็นเป็นตัวอย่าง หรือการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษหนักมาก) (Abadinsky, 1987, p.8-10) ในส่วนของการป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การลดโอกาสในการเกิดอาชญากรรม โดยการควบคุมอาชญากรรม (Crime control) ทั้งทางตรงและทางอ้อม

การควบคุมอาชญากรรมทางตรง (Direct Crime Control) ได้แก่ การลดโอกาสการก่ออาชญากรรมโดยการจัดการสภาพแวดล้อมโดยตรง (environmental

opportunities) (เช่น การสร้างบ้านเรือนที่มีการออกแบบสำหรับป้องกันอาชญากรรม เช่น ทางเข้าออก การใช้เครื่องเตือนภัย การวางผังเมือง เป็นต้น)

การควบคุมอาชญากรรมทางอ้อม (Indirect Crime Control) ได้แก่ มาตรการต่างๆ ในการป้องกันทางอ้อม เช่น การฝึกอาชีพ การให้การศึกษา การตรวจตรา จับกุม ผู้กระทำผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การทำงานของศาล การจำคุก การคุมความประพฤติ และการพักการลงโทษ เป็นต้น

ในการป้องกันอาชญากรรม สิ่งที่ควรคำนึงถึงได้แก่ การลดช่องโอกาสของผู้กระทำผิด โดย 1) การลดแรงจูงใจที่อยากจะกระทำความผิดนั้น เพราะมีความเสี่ยงที่จะถูกจับได้ และเสี่ยงที่จะเข้าคุกสูงมาก 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน 3) สร้างวิธีการป้องกันแบบหลากหลาย เช่น ในภาคเอกชนมีการใช้เทคนิคการบริหารความเสี่ยง (crime risk management techniques) เพื่อคุ้มครองป้องกันอาคารสถานที่และทรัพย์สินมีค่า การบังคับใช้กฎหมายของทางเจ้าหน้าที่โดยองค์กรป้องกันอาชญากรรม ประกอบด้วยการวางแผนการนำไปใช้ และการบริหารจัดการ และ 4) นักปฏิบัติที่เชี่ยวชาญทางด้านการป้องกันอาชญากรรม เช่น นักวางแผน ผู้บริหารและอาจารย์ ด้วยการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม (National Crime Prevention Institute, 1986, p.2-7)

ดังนั้น มาตรการริบทรัพย์สินจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการป้องกันยับยั้งการกระทำผิดของอาชญากร เนื่องจากการทำลายฐานการเงินของกลุ่มผู้กระทำผิด จัดการยับยั้งตัวบุคคลผู้ต้องจ่ายเงินเพื่อเอื้อต่อการก่ออาชญากรรม และนำเงินนั้นกลับคืนมาเพื่อทำประโยชน์แก่สังคม (Abadinsky, 1987, p.8-10)

2. ความหมายและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน

การริบทรัพย์สิน (Asset Forfeiture หรือ Asset Seizure) คือ การยึดไว้ซึ่งทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด หรือที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือทรัพย์สินซึ่งทำให้สามารถก่ออาชญากรรมได้ง่าย (เช่น อาวุธ) หรือทรัพย์สินซึ่งทำให้อาชญากรรมที่กระทำขึ้น ยกต่อการถูกตรวจพบ เช่น ที่อาศัยหลบซ่อน (Dery, Alice W., 2012) เป็นรูปแบบหนึ่งของการยึดทรัพย์สินโดยรัฐหรือประเทศมักจะใช้กับทรัพย์สินที่ถูกกล่าวหา (alleged proceeds) หรือเครื่องมือในการกระทำความผิด ทั้งนี้ใช้รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงธุรกรรมก่อการร้าย

อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและความผิดทางอาญาและทางแพ่งอื่นๆ ในเขตอำนาจศาล บางครั้งอาจใช้คำว่า “ยึด” (Confiscation) แทนคำว่า “ริบ” (forfeiture) จุดประสงค์ของการริบทรัพย์สินนั้นเพื่อที่จะขัดขวางการกระทำความผิดอาชญากรรมโดยการริบทรัพย์สินที่อาจก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลหรือองค์กร

ส่วนความหมายในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 27 และมาตรา 29 ได้ให้ความหมายว่า การริบทรัพย์สิน หมายถึงการทำให้เจ้าของทรัพย์สินต้องสูญเสียทรัพย์สินนั้นอันเนื่องมาจากคำสั่งศาลโดยเป็นบรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลให้ศาลไต่สวนหากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้เห็นว่า (1) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือ (2) ตนเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

สำหรับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินนั้น John L. Worrall (2016) กล่าวถึงแนวคิดของการริบทรัพย์สิน วางหลักไว้ว่า ทรัพย์สินที่จะต้องถูกริบได้แก่

1. สิ่งต้องห้าม สินค้าต้องห้าม (ของเถื่อน) เพราะย่อมเป็นการครอบครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่มีผู้ใดได้รับประโยชน์ทางกฎหมายในสิ่งต้องห้ามดังกล่าว
2. ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งหมายถึง ประโยชน์ รายได้ ทรัพย์สินทั้งหลายที่เกิดจากการประกอบการผิดกฎหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ค้ายาเสพติดได้เงินสด เงินสดนั้นนำไปซื้อรถยนต์ ขายเป็นรถยนต์นำไปซื้อบ้าน บ้านยังเป็นทรัพย์สินที่ได้การกระทำความผิดทางอาญา อย่างไรก็ตาม ทรัพย์สินที่จะถูกริบ รัฐต้องพิสูจน์ได้ว่าเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกระทำอย่างเป็นรูปธรรมหรืออย่างชัดเจน (substantial connection)

3. ทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรม ในแนวคิดนี้เป็นกรณีทรัพย์สินก่อให้เกิดความสะดวกในการประกอบอาชญากรรม หรือทำให้อาชญากรรมนั้นสำเร็จผล ไม่ว่าจะเป็นการก่อให้เกิดความสะดวกจะเอื้อประโยชน์ทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน บางครั้ง

อาจเรียกว่าเป็น “การริบเครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ใช้กระทำความผิด (instrumentality forfeiture)” เช่น รถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งยาเสพติด

4. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับองค์กรหรือบริษัทของผู้กระทำความผิด เป็นการริบเอาประโยชน์ใดใดของผู้กระทำความผิดที่มีอยู่ในบริษัท ห้างร้าน เช่น ทรัพย์สินของบริษัททั้งหมด เนื่องจากกระทำความผิดกฎหมายเรื่องการค้ายาเสพติด

ส่วนจุฬา อินอิว (2557) เห็นว่า ปัจจุบันมาตรการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดที่ใช้กันอยู่สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อตัวทรัพย์สิน ที่มีขอบด้วยกฎหมายมิใช่กระทำต่อตัวเจ้าของทรัพย์สิน โดยที่ถือกันว่าตัวทรัพย์สินนั้นตกเป็นของรัฐตั้งแต่กระทำความผิดการโอนต่อๆ มาจึงไม่มีผล ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์หลักฐานจนปราศจากข้อสงสัยเหมือนในคดีอาญาทั่วไป ผู้รับโอนจะอ้างว่าตนได้รับทรัพย์สินมาโดยสุจริตไม่ได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าการริบทรัพย์สินของกลางที่ใช้มีไว้เพื่อใช้ หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จัดอยู่ในประเภทนี้ เนื่องจากว่าศาลสามารถสั่งริบทรัพย์สินกรณีนี้ได้ แม้ว่าจำเลยจะไม่ได้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาก็ตาม

2. มาตรการริบทรัพย์สินทางอาญาเป็นกระบวนการริบทรัพย์สิน ซึ่งกระทำต่อบุคคล โดยเป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญา เช่น คดียาเสพติดเป็นคดีอาญาประเภทหนึ่งเมื่อยื่นคำฟ้องหากมีทรัพย์สินใดที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่สมควรจะริบพนักงานอัยการก็ต้องระบุไว้ในคำฟ้องด้วย เพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สิน ดังนั้น เนื่องจากการริบทรัพย์สินทางอาญาเป็นการดำเนินคดีต่อบุคคลถือเป็นการลงโทษทางอาญา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องยึดถือคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดเป็นหลัก โดยศาลจะต้องทำการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยแล้วว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงศาลจึงจะสามารถสั่งริบทรัพย์สินได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง หรือได้มาเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จัดอยู่ในประเภทนี้

เนื่องจากว่าศาลจะสามารถสั่งรับทรัพย์สินของจำเลยกรณีนี้ได้ ต้องมีคำพิพากษาว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษตามคำพิพากษานั้นแล้ว

3. มาตรการรับทรัพย์สินทางบริหารเป็นกระบวนการทางแพ่งผสมกับ กระบวนการทางการปกครองหรือบริหารเป็นกระบวนการที่ยกเว้นขั้นตอนการพิจารณา ในชั้นศาลในบางกรณีที่เคยรับทรัพย์สินนั้นๆ ไม่สามารถดำเนินคดีไปถึงชั้นศาลได้เช่น การ รับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยา เสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 32 วรรคสองซึ่งกำหนดว่าในกรณีที่ไม้อาจดำเนินคดีได้ภายใน 2 ปีนับแต่วันที่การกระทำความผิดเกิดและไม่อาจจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ให้ทรัพย์สิน ที่ยึดหรืออายัดไว้เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นตกเป็น กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วในเรื่องสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลและการลงโทษรับทรัพย์สิน นั้นตามรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักการทั่วไปไว้ว่าบุคคลย่อมสามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ต่าง ๆ ได้ และสามารถแสวงหา ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น รวมทั้งสามารถใช้สอย ทรัพย์สินนั้นได้ ซึ่งโดยหลักแล้วรัฐจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นของปัจเจกชน เว้นแต่ รัฐเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปแทรกแซงโดยวิธีการต่างๆ เพื่อคุ้มครอง ความสงบเรียบร้อยในสังคมหรือเพื่อคงไว้ซึ่งศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ ความเห็นของรองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปาซึ่งได้ให้ความเห็นว่า สิทธิเสรีภาพใน ทรัพย์สินของบุคคลถือว่าเป็นสิทธิสัมพัทธ์ ที่ประชาชนมีสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้มีการจำกัดเสรีภาพนั้นได้ โดยต้องมีการกำหนดเงื่อนไข และขอบเขตที่ชัดเจนไว้

อนึ่ง ก่อนที่จะทำการรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้นั้น จะต้องทำการ พิจารณาในเรื่องภาระการพิสูจน์และหน้าที่นำสืบพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์และฝ่าย จำเลยด้วย กล่าวคือหากกฎหมายได้กำหนดให้ฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลยมีภาระการพิสูจน์ หรือหน้าที่นำสืบในด้านใดแล้ว ฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลยจะมีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐาน ให้ศาลเห็นให้ได้ตามนั้น มิฉะนั้นแล้วก็จะตกเป็นผู้แพ้คดีได้ ซึ่งในคดีอาญาทั่วไปของ ไทยกฎหมายได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์และหน้าที่นำสืบตกแก่ฝ่ายโจทก์ โดยโจทก์จะมี

หน้าที่น่าสืบให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ซึ่งเมื่อโจทก์นำพยานหลักฐานมาสืบได้เช่นนั้นศาลจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ แต่หากโจทก์สืบไม่ได้ตามนั้นโจทก์ก็จะตกเป็นผู้แพ้คดี ศาลก็จะพิพากษายกฟ้องและปล่อยตัวจำเลยไป ทั้งนี้

ตามหลักกฎหมายทั่วไปที่ใช้กันในทางสากลนั้นได้มีการกำหนดเรื่องมาตรฐานการพิสูจน์ หรือภาระการพิสูจน์ (Standard of Proof) ที่เป็นภาระที่ให้โจทก์หรือจำเลยต้องพยายามพิสูจน์ให้ศาลเห็นและเชื่อในข้อเท็จจริงที่ตนเองได้กล่าวอ้างหรือโต้แย้งนั้น โดยสามารถแบ่งออกได้ 5 ระดับได้แก่

- (1) การพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุอันมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือมูลเหตุที่น่าจะเป็นหรือเป็นการนำสืบเข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมาย (probable cause)
- (2) การพิสูจน์ให้เห็นถึงมูลคดี (prima facie case)
- (3) การพิสูจน์ให้เห็นถึงพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักยิ่งกว่า (preponderance of evidence)
- (4) การพิสูจน์ให้เห็นว่าพยานหลักฐานนั้นมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ (clear and convincing evidence)
- (5) การพิสูจน์ให้ได้ความชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรหรือปราศจากเหตุอันควรสงสัย (beyond reasonable doubt)

โดยในประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้กำหนดเรื่องมาตรฐานการพิสูจน์หรือภาระการพิสูจน์ในการดำเนินคดีไว้แตกต่างกัน

3. การริบทรัพย์สินผิดในต่างประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินผิดในต่างประเทศนั้น ในการศึกษาวิจัยนี้จะขอนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินของต่างประเทศเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ โดยสรุปดังนี้

3.1 การริบทรัพย์สินในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในการริบทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดในสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

3.1.1 การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางอาญาเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อบุคคลโดยฟ้องเจ้าของทรัพย์สินเป็นจำเลยในคดี ประเด็นแห่งคดีที่จะต้องพิจารณาคือเจ้าของทรัพย์สินนั้นกระทำความผิดหรือบริสุทธิ์ การริบทรัพย์สินทางอาญานี้เป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญาต่อบุคคลพนักงานอัยการมีหน้าที่ระบุทรัพย์สินที่จะขอให้ศาลริบไว้อย่างชัดเจนและด้วยเหตุที่การริบทรัพย์สินนี้เป็นการดำเนินคดีต่อบุคคลจึงต้องยึดถือคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำผิดเป็นหลัก ในการวินิจฉัยการกระทำ ความผิดอาญารัฐมีภาระในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยใช้หลักการพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัย ซึ่งเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อบุคคลโดยฟ้องเจ้าของทรัพย์สินเป็นจำเลยในคดี ประเด็นแห่งคดีที่จะต้องพิจารณาคือเจ้าของทรัพย์สินนั้นกระทำความผิดหรือบริสุทธิ์ การริบทรัพย์สินทางอาญานี้เป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญาต่อบุคคล พนักงานอัยการมีหน้าที่ระบุทรัพย์สินที่จะขอให้ศาลริบไว้อย่างชัดเจนและด้วยเหตุที่การริบทรัพย์สินนี้เป็นการดำเนินคดีต่อบุคคลจึงต้องยึดถือคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำผิดเป็นหลัก ในการวินิจฉัยการกระทำความผิดอาญารัฐมีภาระในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยใช้หลักการพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัย ซึ่งการวินิจฉัยความผิดจำเลยและการลงโทษริบทรัพย์สินอยู่ในกระบวนการเดียวกันแต่บางศาลก็ใช้หลัก Bifurcated Proceeding ซึ่งแยกการวินิจฉัยความผิดและโทษออกจากกัน

3.1.2 การริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อบุคคลที่ผู้กระทำความผิดทางอาญาได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือได้ทรัพย์สินนั้นมาจากการกระทำความผิดไม่ว่าจะได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยตรงหรือโดยอ้อม การฟ้องทรัพย์สินโดยตรงนี้ประเด็นในการพิจารณาคดีคือทรัพย์สินมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ศาลจะไม่พิจารณาความผิดของเจ้าของทรัพย์สินทรัพย์สินที่ริบได้นี้อาจเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งจึงแยกการดำเนินการทางกฎหมายในการนำตัวบุคคลมาดำเนินคดีอาญาและการริบทรัพย์สินออกจากกันโดยการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งไม่เป็นเงื่อนไขในการลงโทษทางอาญา อย่างไรก็ตามการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งนี้ต้องเริ่มต้นโดยการยึดทรัพย์สินที่อยู่ในเขตอำนาจศาลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า

เป็นทรัพย์สินโดยมิชอบซึ่งรัฐมีภาระการพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่ถูกยึดต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและมีภาระในการพิสูจน์หักล้างข้ออ้างของรัฐ ในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลก็จะใช้หลักการชั่งน้ำหนักพยานถ้าฝ่ายใดนำพยานหลักฐานเข้ามาสืบให้ศาลเห็นว่าพยานหลักฐานของฝ่ายตนนั้นน่าเชื่อถือกว่าฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายชนะคดี หากศาลพิพากษาให้ริบทรัพย์สินกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นตกเป็นของรัฐนับแต่เวลาที่ทรัพย์สินนั้นได้ใช้หรือได้มาจากการกระทำความผิดสำหรับมาตรการริบทรัพย์สินทางอาญาและทางแพ่งนี้ได้มีการนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมาย RICO และ CCE (บุญญวิจิตรชัย เหล่ากothi, 2547, น.1:40-1:41)

ในบรรดาคดีเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่ปฏิบัติกันอยู่ในสหรัฐอเมริกาทุกวันนี้ ครั้งหนึ่งของคดีทั้งหมดเป็นคดีแพ่ง แม้ว่าจะมีคดีทางแพ่งหลายคดีที่ยื่นฟ้องขนานกันไปทั้งทางแพ่งและทางอาญาในกรณีการริบทรัพย์สินทางแพ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกายื่นฟ้องรายการของทรัพย์สินไม่ได้ยื่นฟ้องบุคคลเจ้าของเป็นผู้เรียกร้องที่เป็นบุคคลภายนอกบุคคลที่สาม (third-party claimant) ภาระตกอยู่กับรัฐบาลที่จะจัดตั้งว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ภายใต้บังคับแห่งการริบทรัพย์สินโดย “พยานหลักฐานที่มีน้ำหนักยิ่งกว่า” ถ้าประสบความสำเร็จเจ้าของอาจใช้แนวทางการต่อสู้ในลักษณะ “เจ้าของโดยบริสุทธิ์”

นักวิจารณ์เห็นพ้องกันว่าปัญหาหลักของกฎหมายการริบทรัพย์สินทางแพ่งก่อนที่จะมีการปฏิรูปคือการริบทรัพย์สินนั้นมีภาระการนำสืบต่ำ (Low Burden of Proof) การริบทรัพย์สินนั้นอาจกระทำบนพื้นฐานของความสงสัยเท่านั้นที่เรียกว่า “มูลเหตุที่น่าจะเป็น” (probable cause) ที่ทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมซึ่งมีหลักฐานไม่มากกว่าที่ต้องการเพื่อได้รับหมายค้นไม่ต้องเอ่ยถึงการพิพากษาลงโทษไม่จำเป็นต้องมีการจับกุม ดังนั้นจึงสุดแต่เจ้าของทรัพย์สินที่จะพิสูจน์โดยใช้ “พยานหลักฐานที่มีน้ำหนักยิ่งกว่า” (a preponderance of the evidence) ที่ว่าเงินหรือรถยนต์หรือบ้านไม่ได้หาซื้อได้ด้วยเงินจากการค้ายาเสพติดหรือใช้เพื่อการกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับยาเสพติดและควรที่จะได้มีการส่งคืนทรัพย์สินดังกล่าวแต่การหาพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักยิ่งกว่านั้นเป็นการยากที่จะดำเนินการ แต่ต่อมากฎหมายฉบับใหม่ระบุให้รัฐบาล ต้องมีหลักฐานของการ

กระทำผิดที่แน่ชัด ก่อนที่จะทำการริบทรัพย์ ทำให้ภาระของการพิสูจน์ ต้องเปลี่ยนจาก “มูลเหตุที่น่าจะเป็น” (probable cause) ไปสู่ “พยานหลักฐานที่มีน้ำหนักยิ่งกว่า” (a preponderance of the evidence) ว่าทรัพย์สินนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด นอกจากนี้ กฎหมายฉบับใหม่เปลี่ยน ภาระการนำสืบไปสู่รัฐบาลกลาง หมายความว่า รัฐบาลต้องพิสูจน์ในศาลให้ได้ว่า ทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แทนที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เป็นผู้พิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องอันใดกับการกระทำผิด

ข้อสังเกตการยึดทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา (Scott Ehlers, 1999) มีดังต่อไปนี้ เช่น

1) ทรัพย์สินถูกสันนิษฐานว่ามาจากการกระทำความผิดโดยทั้งนี้มีความแตกต่างอย่างยี่ระหว่างการยึดทรัพย์ในทางแพ่งและทางอาญา ในคดีอาญาจำเลยจะถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดจริงและรัฐต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยจนสิ้นข้อสงสัยอันมีเหตุผล แต่ในกระบวนการยึดทรัพย์ทางแพ่งในศาลกลางและศาลของรัฐจำนวนมากกลับกลายเป็นของประชาชนแทน : ทรัพย์สินของพวกเขากลับคืนมาจากการกระทำความผิดและภาระการพิสูจน์ตกเป็นของเจ้าของทรัพย์สินที่จะพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากกว่าว่าทรัพย์สินไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด จากการกำหนดภาระการพิสูจน์ให้เป็นของเจ้าของทรัพย์สิน รัฐได้เปรียบอย่างไม่เป็นธรรมต่อเจ้าของทรัพย์สินในการดำเนินคดีเพื่อให้ได้ทรัพย์สินของพวกเขากลับคืน ตามที่ผู้พิพากษาศาลแขวง อาร์เลน ปีม กล่าวไว้ในความเห็นแย้ง : “การแบ่งภาระการพิสูจน์และมาตรฐานการพิสูจน์ในปัจจุบันกำหนดให้ [เจ้าของ] พิสูจน์ว่าไม่จริง ว่าทรัพย์สินไม่ได้ถูกใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดกฎหมายในขณะที่รัฐแทบจะไม่ต้องพิสูจน์อะไรเลย กรณีนี้ทำให้เกิดความเสี่ยงอย่างมากต่อการบังคับเอา [ทรัพย์] ไปโดยไม่เป็นธรรมอย่างผิดพลาดที่ย้อนกลับมาไม่ได้”

2) มาตรฐานการพิสูจน์ต่ำเกินไปกล่าวคือ เพื่อให้ตำรวจยึดทรัพย์ของบุคคลได้ และเริ่มกระบวนการยึดทรัพย์ตำรวจต้องแสดงมูลเหตุที่น่าจะเป็นเท่านั้น-มาตรฐานการพิสูจน์ที่ต่ำที่สุด-ซึ่งทรัพย์สินถูกนำไปใช้ “อำนวยความสะดวก” ให้กับการกระทำความผิดทางอาญา

3) การลงโทษไม่เหมาะสมกับความผิดทางอาญากล่าวคือ เมื่อการยึดทรัพย์สินทางแพ่งกลายเป็นอาวุธหลักในสงครามยาเสพติด คดีจำนวนมากจึงเกิดขึ้นเมื่อการลงโทษโดยตรงผ่านการยึดทรัพย์สินไม่ได้สัดส่วนกับความผิดทางอาญาที่แท้จริง เช่น เรือสำคัญของสถาบันวิจัยทางทะเลถูกยึดหลังจากพบกัญชา 1/100 ออนซ์ในอุปกรณ์โกนหนวดของลูกเรือชาย และเรือยอร์ชที่หุรหาลูกเรือหลังจากพบกัญชา 1/28 ออนซ์บนเรือ โจเซฟ และฟรานเชส โลเปส ถูกยึดบ้านที่เกาะเมาวีหลังจากตำรวจสืบสวนเสาะหาแฟ้มประวัติเก่าของตำรวจโดยพบว่าลูกชายของพวกเขาปลุกกัญชาในสวนหลังบ้าน 4 ปีก่อนที่จะมีการยึดทรัพย์สิน ซึ่งศาลฎีกาท้ายที่สุดมีการตัดสินประเด็นว่าการยึดทรัพย์สินทางแพ่งดังกล่าวควรถือว่าเป็นค่าปรับเกินควร (excessive fine) ภายใต้บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ธรน. ฉบับที่แปด (Eighth Amendment) ของปี 1993

4) ความเชื่อสัจยของตำรวจและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ถูกทำลายโดยหนึ่งในปัญหาที่ใหญ่ที่สุดของนโยบายการยึดทรัพย์สินในทางแพ่งของปัจจุบันคือ ความโน้มเอียงที่จะให้สินบนในการจงใจการบังคับใช้กฎหมาย บางครั้งตำรวจรู้สึกสนใจการยึดทรัพย์สินมากกว่าการเอาผิดกับยาเสพติดตามท้องถนน

5) หน่วยงานส่วนกลางจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดมาได้อย่างไม่เหมาะสมซึ่งทุกปีตั้งแต่ปี 1990 สำนักบัญชีทั่วไป (General Accounting Office: GAO) กำหนดโครงการยึดทรัพย์สินของกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงการคลัง (Justice and Treasury Department's Asset Forfeiture Programs) ว่าเป็นความเสี่ยงอย่างสูงที่จะมีความสูญเสียโดยเปล่าประโยชน์ การฉ้อโกงและการจัดการที่ไม่ดี โครงการถูกอ้างว่ามีการจัดการอสังหาริมทรัพย์ที่ยึดมาได้อย่างไม่เหมาะสมตลอดจนตัวอย่างที่ว่าทรัพย์สินถูกทำลายเนื่องจากการบำรุงรักษาที่ไม่เพียงพอ การควบคุมดูแลและการรายงานเรื่องเงินและทรัพย์สินที่ยึดหรือริบมาได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพและขั้นตอนทางบัญชีที่ไม่ดี

6) การยึดทรัพย์สินในทางแพ่งบังคับให้เจ้าของทรัพย์สินเป็นตัวแทนของรัฐสำหรับเจ้าของทรัพย์สินที่เป็นผู้บริสุทธิ์ในการป้องกันทรัพย์สินของตนเองไม่ให้กลายเป็นเหยื่อของการยึดทรัพย์สินในทางแพ่ง เจ้าของทรัพย์สินโดยหลักถูกคาดหวังว่าจะกลายเป็นตัวแทนของรัฐโดยสืบดูผู้เช่าและลูกค้าของตนเพื่อป้องกันทรัพย์สินของตนการถูกกล่าวหา

ที่มาพร้อมกับงานที่อันตรายและเป็นไปไม่ได้ เจ้าของทรัพย์สินที่เป็นผู้บริสุทธิ์จำนวนมากต้องสูญเสียทรัพย์สินของตนไปเพราะว่าพวกเขาไม่สามารถทำงานที่ตำรวจเองก็ไม่สามารถทำได้ เป็นต้น

3.2 การริบทรัพย์สินในประเทศอังกฤษ

ในสหราชอาณาจักรกระบวนการพิจารณาคดีริบทรัพย์สินได้ริเริ่มภายใต้ Proceeds of Crime Act 2002 กระบวนการพิจารณานั้นมีหลายประเภท ประเภทที่หนึ่งมีกระบวนการพิจารณาคดีริบทรัพย์สินคำสั่งริบทรัพย์สินเป็นคำสั่งของศาลโดย Crown Court ให้จำเลยผู้กระทำความผิดจ่ายเงินตามจำนวนที่ระบุไว้ให้แก่รัฐภายในวันที่ได้รับระบุไว้ ประเภทที่สองการพิจารณาคดีริบทรัพย์สินที่เป็นเงินสดโดยตำรวจหรือศุลกากร การดำเนินคดีเกิดขึ้นที่ศาลแขวง (Magistrate Court) (ในอังกฤษและเวลส์) โดยมีสิทธิ์ที่จะยื่นอุทธรณ์ต่อ Crown Court และประเภทที่สามกระบวนการพิจารณาคดีติดตามทรัพย์สินคืนทางแพ่งโดยหน่วยงานอาชญากรรมแห่งชาติ (National Crime Agency) “NCA” ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการพิจารณาคดีทรัพย์สินที่เป็นเงินสดหรือกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับคำสั่งติดตามทรัพย์สินทางแพ่งจำเป็นต้องมีการพิพากษาโทษการกระทำผิดก่อนล่วงหน้า ตามกฎหมาย The Proceeds of Crime Act 2002 ของอังกฤษ (Guidance for prosecutors and investigators on their asset recovery powers under Section 2A of the Proceeds of Crime Act 2002) กรณีใดก็ตามที่ทรัพย์สินที่เป็นผลได้จากการกระทำผิด (Proceeds of crime) ได้รับการระบุ แต่ไม่สามารถรับประกันการพิสูจน์ว่ากระทำผิดได้ หรือ สามารถรับประกันการพิสูจน์ว่ากระทำผิดได้แต่ไม่มีคำสั่งริบทรัพย์สิน (confiscation) ผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องควรจะพิจารณาใช้อำนาจการริบทรัพย์สินที่ปราศจากการพิสูจน์ความผิดทางอาญา (Non Conviction-based Powers) ที่มีอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติ

ในการริบทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดนั้น เกิดขึ้นหลังจากการพิพากษาลงโทษจำเลยในการออกคำสั่งศาลต้องตัดสินใจว่าจำเลยมีวิถีชีวิตอาชญากรรม (criminal lifestyle) หรือไม่โดยอาศัยแนวทางนิติบัญญัติรวมถึงประเภทของความผิดเฉพาะในกรณี ที่ก่อให้เกิดบทบัญญัติพฤติการณ์ที่เป็นอาชญากรรมศาลอาจใช้ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการ

ถ่ายโอนทรัพย์สินให้แก่จำเลยในเวลา 6 ปีนับตั้งแต่วันที่การพิพากษาคดีเริ่มต้นขึ้นเพื่อประเมิน “จำนวนเงินที่มีสิทธิ์ได้คืน” (recoverable amount) เว้นแต่จำเลยจะมีข้อสันนิษฐานว่าไม่ถูกต้องหรือมีความเสี่ยงอย่างรุนแรงที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมอย่างรุนแรงถ้าพวกเขาไปใช้การใช้ข้อสันนิษฐานอาจหมายความว่าถึงได้มีคำสั่งยึดทรัพย์ในจำนวนมากกว่าที่ทรัพย์สินที่เป็นผลได้จากการกระทำความผิด (proceeds of the specific crime) ที่ผู้กระทำความผิดได้รับการตัดสินโทษ

เมื่อศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่ได้มีวิถีชีวิตอาชญากรรมศาลต้องตัดสินใจว่าผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากพฤติกรรมอาชญากรรมที่เขาถูกพิพากษาลงโทษหรือไม่เมื่อผู้กระทำความผิดไม่สามารถจ่ายเงินตามคำสั่งรับทรัพย์พวกเขาอาจได้รับโทษจำคุก (Default sentence)

4. การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 การริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติด (บรรดาเครื่องมือเครื่องใช้ยานพาหนะเครื่องจักรกลหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด) ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 30 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 เป็นมาตรการเสริมการริบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีขอบเขตจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบคืนจะต้องเป็นทรัพย์สินที่จำเลยใช้ในการกระทำความผิดโดยตรงเท่านั้นกฎหมายฉบับนี้จึงได้บัญญัติเพิ่มเติมขยายความหมายของทรัพย์สินใช้ในการกระทำความผิดให้รวมไปถึงทรัพย์สินที่ใช้เป็นอุปกรณ์ได้รับผลต้องถูกริบด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เข้าไปพัวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งปริมาณและซับซ้อนกว่าทรัพย์สินที่เข้าไปเกี่ยวกับอาชญากรรมทั่วไปและในกฎหมายฉบับนี้ยังเปลี่ยนแปลงทางของทรัพย์สินที่ถูกศาลสั่งให้ริบ

4.2 การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 29 (ประกอบมาตรา 27-ผู้ศึกษา) แห่งพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 จากที่แต่เดิมการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งศาลมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการค้ายาเสพติด เช่น รถยนต์ที่ใช้ซุกซ่อนยาเสพติด เป็นต้น แต่เมื่อการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดตามประมวลกฎหมายอาญานี้มีข้อจำกัดอยู่มากเพราะไม่สามารถริบทรัพย์สินผู้ต้องหาหรือจำเลยมีอยู่จำนวนมาก เช่น บ้าน ที่ดิน เงินฝาก เครื่องประดับ ตลอดจนทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องอื่นๆ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดครั้งก่อนๆ และส่วนใหญ่เป็นทรัพย์สินที่แปรสภาพไปจากเดิมปัญหาเหล่านี้ได้ถูกแก้ไขด้วยกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ทำให้สามารถริบทรัพย์สินที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับมาหรือแปรสภาพมาจากรายได้การค้ายาเสพติดได้และสามารถยึดอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ทุกประเภทโดยไม่ต้องพิจารณาในเรื่องของการห้ามยึดอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่ง การบังคับคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 285 และมาตรา 286 ซึ่งได้มีการบัญญัติให้ใช้ในคดีแพ่งทั่วไปได้มีการบัญญัติให้ใช้ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บข้อมูลพื้นฐานโดย

- การทบทวนวรรณกรรม เอกสารและตำราทางวิชาการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- การสังเคราะห์รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. สร้างรูปแบบองค์ความรู้และข้อเสนอแนวทางการริบทรัพย์สินตามมาตรา 27

แห่ง พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ที่คำนึงถึงหลักความเป็นธรรมและมนุษยธรรม

- 3.ประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ผู้ปฏิบัติงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
จำนวน 1 ครั้ง
4. การจัดประชุมเพื่อระดมความเห็นบุคลากรและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องจำนวน
1 ครั้ง
- 5.การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการรับทรัพย์ สามารถกล่าวได้ว่า ในการรับทรัพย์นั้น ทรัพย์ที่จะต้องถูกรับนั้นมี 4 ประเภท ได้แก่ 1) สิ่งต้องห้าม สินค้าต้องห้าม (ของเถื่อน) 2) ทรัพย์ที่ได้จากการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งหมายถึง ประโยชน์รายได้ ทรัพย์สินทั้งหลายที่เกิดจากการประกอบกรรมผิดกฎหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม 3) ทรัพย์ที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรม และ 4) ทรัพย์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับองค์กรหรือบริษัทของผู้กระทำความผิด โดยในการรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในปัจจุบันนั้นมีการใช้กันอยู่ 3 มาตรการ ได้แก่ 1) มาตรการรับทรัพย์สินทางแพ่ง คือ การรับทรัพย์สินทางแพ่งเป็นกระบวนการรับทรัพย์สินที่กระทำต่อตัวทรัพย์ ที่มีขอบด้วยกฎหมายมิใช่ต่อเจ้าของทรัพย์ 2) การรับทรัพย์สินทางอาญาเป็นกระบวนการรับทรัพย์สิน ซึ่งกระทำต่อบุคคลโดยเป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญา เช่น การฟ้องคดีอาญาและขอให้ศาลมีคำสั่งรับทรัพย์ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดด้วย และ 3) มาตรการรับทรัพย์สินทางบริหาร เป็นกระบวนการทางแพ่งผสมกับกระบวนการทางการปกครองหรือบริหาร เป็นกระบวนการที่ยกเว้นขั้นตอนการพิจารณาในชั้นศาลในบางกรณีที่เกิดรับทรัพย์สินนั้นๆ ไม่สามารถดำเนินคดีไปถึงชั้นศาลได้ นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ศึกษาหลักการรับทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศอังกฤษด้วยว่ามีหลักการกำหนดเรื่องการรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดไว้อย่างไร

สำหรับพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 นั้น ได้มีการกำหนดเรื่องมาตรการในการรับทรัพย์สินของผู้กระทำ

ความผิดไว้อย่างกว้างขวาง โดยการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติดตามมาตรา 30 ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ยานพาหนะเครื่องจักรกลหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดและ

2. การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 29 ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ฉบับนี้ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการในการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ ตั้งแต่การจับกุมผู้กระทำความผิด การตรวจสอบทรัพย์สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน การยึดอายัดทรัพย์สินชั่วคราว การฟ้องคดี การนำสืบพยานหลักฐาน การร้องคัดค้านการริบทรัพย์สิน จนกระทั่งศาลมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดและคำวินิจฉัยเทียบเคียงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานอีกด้วย

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากข้อกฎหมาย, วิธีปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่, คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดรวมถึงคำวินิจฉัยเทียบเคียงกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานแล้วพบปัญหาที่สำคัญได้แก่

1. การตีความ/ขอบเขตนิยามศัพท์ของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ในมาตรา 29 สำหรับคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” และในมาตรา 30 สำหรับคำว่า “บรรดาเครื่องมือเครื่องใช้ยานพาหนะเครื่องจักรกลหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการ

กระทำความผิด” แล้วพบว่า มีทรัพย์สินดังกล่าวมีความหมายกว้างเกินไป ขาดความรัดกุมและชัดเจน ทำให้ศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจตีความทรัพย์สินชนิดนี้ได้อย่างกว้างขวาง เพื่อทำการริบหรือยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของจำเลยหรือผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงได้แทบทุกชนิด

2. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคล จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของรัฐธรรมนูญและแนวความคิดหรือทฤษฎีการลงโทษแล้วพบว่าสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเป็นสิทธิเสรีภาพแบบสัมพัทธ์ (Relative Right) ซึ่งหมายถึงสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้มีการจำกัดเสรีภาพนั้นได้ โดยต้องมีการกำหนดเงื่อนไขและขอบเขตที่ชัดเจนไว้ ซึ่งจากการพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 30 แล้วพบว่า กฎหมายดังกล่าวยังไม่ได้มีการจำกัดขอบเขตและเงื่อนไขของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบไว้อย่างชัดเจนว่าทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดนั้นเป็นอย่างไรและลักษณะการใช้ทรัพย์สินเพื่อกระทำความผิดเป็นอย่างไรที่ศาลจะสามารถสั่งริบได้ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถตีความทรัพย์สินชนิดนี้ได้อย่างกว้างขวางเพื่อทำการยึดอายัดและขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สิน อันก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลโดยขัดต่อหลักการของรัฐธรรมนูญได้

3. วิธีปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ การประกาศแจ้งให้ผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงหรือผู้มีส่วนได้เสียทราบเมื่อพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 29 และมาตรา 30 ได้กำหนดไว้แตกต่างกัน โดยการร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินตามมาตรา 29 จะต้องมีการปิดประกาศไว้ที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและที่สถานีตำรวจท้องที่ที่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างน้อย 7 วันและผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถร้องขอคืนทรัพย์สินได้ก่อนคดีถึงที่สุด ส่วนการร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินตามมาตรา 30 นั้นไม่ต้องการปิดประกาศในทีเดียว และผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินจะต้องยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินเข้ามาในคดีก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพราะฉะนั้นเมื่อทำการพิจารณาในเรื่องการให้ความเป็นธรรมเกี่ยวกับ

สิทธิในการร้องขอคืนทรัพย์สินของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินตามมาตรา 30 แล้วจึงดูเหมือนว่ามีน้อยกว่าสิทธิของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินตามมาตรา 29

นอกจากนี้แล้วในเรื่องของการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินของบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีโอกาสทราบว่าจะมีการกระทำความผิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ดังนั้นพนักงานอัยการมีความเห็นได้เป็น 2 ทางโดยความเห็นแรกเห็นว่ามาตรา 30 วรรคสองบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “ให้” พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินเหล่านั้นพนักงานอัยการจึงใช้ดุลพินิจที่จะไม่ยื่นคำร้องไม่ได้ ส่วนความเห็นที่ 2 พนักงานอัยการมีสิทธิที่จะไม่ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนี้

ส่วนในเรื่องการประกาศแจ้งการริบทรัพย์สินในหนังสือพิมพ์นั้นพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำการประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นอย่างน้อย 2 วันติดต่อกัน แต่จากคำพิพากษาฎีกาที่ 9245/2539 ซึ่งวินิจฉัยว่า “การประกาศในหนังสือพิมพ์ “ข่าวสด” ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกในส่วนกลางแต่ส่งไปจำหน่ายทั่วไปในราชอาณาจักรถือว่าได้มีการประกาศในท้องถิ่นแล้ว” ซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจของศาลในการตีความของคำว่า “การประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันที่จำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่น ให้รวมถึงหนังสือพิมพ์ข่าวสดที่ออกจากส่วนกลางและจำหน่ายทั่วประเทศด้วย” ซึ่งแตกต่างจากที่บัญญัติไว้ในตัวบทกฎหมาย

อนึ่ง ในเรื่องของภาระการพิสูจน์และหน้าที่นำสืบของโจทก์หรือพนักงานอัยการในการพิสูจน์เรื่องทรัพย์สินตามมาตรา 29 นั้น พบว่า พนักงานอัยการโจทก์นั้น จะมีการการพิสูจน์และหน้าที่นำสืบ เพียงให้ศาลเห็นถึงเหตุอันมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือมูลเหตุที่น่าจะเป็น หรือเป็นการนำสืบเข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมาย (probable cause) เท่านั้นซึ่งอยู่ในระดับที่ 1 ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำที่สุด ซึ่งหากพิจารณาโดยเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil forfeiture) โดยใช้หลักการพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักยิ่งกว่า

(preponderance of evidence) ซึ่งอยู่ในระดับที่ 3 และต่อมาได้มีความพยายามที่จะให้ความคุ้มครองและให้เป็นธรรมต่อการพิสูจน์ทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินมากยิ่งขึ้นอีกโดยการยกระดับระดับการพิสูจน์และหน้าที่นำสืบขึ้นไปอีกเป็นระดับที่ 4 คือ การพิสูจน์ให้เห็นว่าพยานหลักฐานนั้นมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ (clear and convincing evidence) เพื่อให้มีความคุ้มครองและให้เป็นธรรมต่อการพิสูจน์ทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินมากยิ่งขึ้นอีก

4. การจำกัดขอบเขตของทรัพย์สินที่สามารถยึดอายัดได้ตามมาตรา 30 จากการศึกษาเรื่องการริบทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 30 แล้วจะเห็นได้ว่าศาลสามารถทำการริบทรัพย์สินดังกล่าวได้ทุกประเภทโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าทรัพย์สินของจำเลยที่ศาลสั่งริบนั้นเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ป.วิ.พ.) มาตรา 285 และมาตรา 286 หรือไม่ก็ตาม เพราะตาม ป.วิ.พ. มาตรา 285 และมาตรา 286 ใช้ในคดีแพ่งทั่วไปเท่านั้น ไม่ใช่ในคดีอาญาเสพติดที่มีโทษทางอาญา และ ป.วิ.พ. มาตรา 285 และมาตรา 286 นี้ถือเป็นหลักเกณฑ์ตัวอย่างที่ดีที่นำมาใช้ในการจำกัดขอบเขตของทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เจ้าหนี้จะสามารถทำการยึดอายัดได้ ซึ่งมีผลทำให้เจ้าหนี้ไม่สามารถทำการยึดอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ทั้งหมดทุกประเภท ทำให้ การตีความของคำว่าทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เจ้าหนี้สามารถทำการยึดอายัดทรัพย์สินได้แคบลง

5. ข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการประชุมระดมความคิดเห็น จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อยกับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานตามกฎหมาย และการประชุมระดมความคิดเห็น พบปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในด้านปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาด้านการปฏิบัติงาน โดยปัญหาข้อกฎหมายที่พบได้แก่การตีความนิยามศัพท์ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอย่างกว้างขวางจนสามารถยึดอายัดทรัพย์สินแทบทุกชนิดที่จะกระทำได้แต่ปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะอะลุ่มอล่วย ยึดอายัด ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องจริงๆ เพื่อลดความเดือดร้อนของ

ครอบครัวผู้กระทำผิดที่อาจไม่รู้เห็นถึงการกระทำผิด อย่างไรก็ตาม ข้อกฎหมายในเรื่องภาระการพิสูจน์ยังเป็นปัญหาใหญ่สำหรับเจ้าของที่แท้จริง ยิ่งไปกว่านั้นปัจจุบันหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายบางหน่วยได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์เชิงบริหารโดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สินให้เป็นไปตามเป้าหมายที่หน่วยเหนือวางเกณฑ์ ยิ่งอาจทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเร่งการยึดอายัดทรัพย์สินเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีการเสนอให้ศึกษากฎหมายมาตรการปราบปรามฯ เชื่อมโยงกับกฎหมายการฟอกเงินเพื่อให้เห็นภาพรวมของการยึดอายัด และการริบทรัพย์สินได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ส่วนปัญหาด้านการปฏิบัติงาน เช่น เจ้าหน้าที่ชุดจับกุมมักไม่นำส่งทรัพย์สินที่ยึดอายัดแก่พนักงานสอบสวนในทันทีทำให้เกิดปัญหาในการขอรับทรัพย์สินทั้งด้านเวลา และการประสานงานหรือบางครั้งเกิดกรณีที่ทรัพย์สินสูญหายหรือไม่ทราบว่าทรัพย์สินอยู่ที่ใด หรือในการยึดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเพื่อตรวจสอบการยึดทรัพย์สินนั้นบางครั้งอาจจะทำให้ทรัพย์สินของผู้ที่ถูกตรวจสอบนั้นเกิดความเสื่อมสภาพหรือกระทบกระเทือนต่อผู้ถูกตรวจสอบทั้งที่บางครั้งทรัพย์สินดังกล่าวอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรืออาจจะเป็นของบุคคลภายนอกได้ นอกจากนี้ยังมีกรณีของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิวัฒนาการของการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของนักค้ายาเสพติด เช่น การโอนเงิน บางครั้งจากการตรวจสอบมักจะพบและทราบรายการทางบัญชีนั้นมีเงินเคลื่อนไหวผิดปกติและเมื่ออายัดบัญชีดังกล่าวก่อนหน้าที่จะมีการอายัดเงินจำนวนมาก ผู้กระทำผิดมักจะถ่ายโอนไปที่อื่นและกระจายออกไปจนจะหมด หรือเหลืออยู่จำนวนน้อยมากและยังมีการกรณีที่เจ้าหน้าที่ชุดจับกุมมักส่งมอบทรัพย์สินที่ยึดแก่พนักงานสอบสวน/พนักงานเจ้าหน้าที่ล่าช้า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยจากการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกฎหมาย ได้แก่

1.1 ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 29 วรรคแรก โดยให้มีการจำกัดขอบเขต

สำหรับคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” และ มาตรา 30 วรรคแรก คำว่า “บรรดาเครื่องมือเครื่องใช้ยานพาหนะเครื่องจักรกลหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด” ทั้งนี้เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่รวมทั้งศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการยึดอายัดหรือทำการริบทรัพย์สินดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมต่อเจ้าของทรัพย์สินนั้น

1.2 ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 30 วรรค 2 โดยกำหนดให้มีการปิดประกาศแจ้งการขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินตามมาตรา 30 ให้เหมือนกับการปิดประกาศแจ้งการขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินตามมาตรา 29 โดยให้มีการปิดประกาศไว้ที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและที่สถานีตำรวจท้องที่ที่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างน้อย 7 วันเช่นเดียวกัน และทำการแก้ไขระยะเวลาที่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงหรือผู้มีส่วนได้เสียที่สามารถร้องขอคืนทรัพย์สินได้สำหรับทรัพย์สินตามมาตรา 30 โดยให้สามารถร้องขอคืนทรัพย์สินได้ก่อนคดีถึงที่สุดเช่นเดียวกับระยะเวลาในการร้องขอคืนทรัพย์สินตามมาตรา 29

1.3 ควรปรับปรุงกฎหมายเพิ่มระดับมาตรฐานของภาระการพิสูจน์และหน้าที่นำสืบของโจทก์หรือพนักงานอัยการในการพิสูจน์เรื่องทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามมาตรา 29 (ประกอบมาตรา 27) จากเดิมที่กำหนดให้โจทก์หรือพนักงานอัยการนำสืบเพียงเข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมาย (probable cause) เพียงใช้ความน่าจะเป็น ซึ่งอยู่ในระดับที่ 1 โดยเปลี่ยนใหม่เป็นระดับที่ 3 คือ หลักการพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักยิ่งกว่า (preponderance of evidence) หรือระดับที่ 4 คือ การพิสูจน์ให้เห็นว่าพยานหลักฐานนั้นมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ (clear and convincing evidence) เหมือนกับที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา

1.4 ควรที่จะทำการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยการจำกัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการยึดอายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือแก้ไขเพิ่มเติมโดยการกำหนดขอบเขตของทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 29 และ 30 ที่ให้เจ้าหน้าที่สามารถทำการยึดอายัดทรัพย์สินได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้นดังเช่นที่ได้มีการกำหนดขอบเขตของการยึดอายัดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ไว้ในคดีแพ่งทั่วไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 285 และมาตรา 286 (เรื่องทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี) ทั้งนี้เพื่อให้การตีความของคำว่าทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 29 (ประกอบมาตรา 27) และมาตรา 30 แคบลง

1.5 ควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลและทำการออกระเบียบเรื่องการริบทรัพย์สินที่ชัดเจนเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการได้แก่

2.1 หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตาม พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ควรกำหนดแผนงานเชิงบริหารจัดการ โดยมองสิทธิและความเป็นธรรมของประชาชนเป็นตัวตั้ง เพื่อให้รัฐใช้อำนาจรัฐอย่างเหมาะสมโดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการยึด อายัดทรัพย์สิน อย่างรอบคอบ รัดกุมในเชิงคุณภาพมากกว่ามองที่จำนวนคดียาเสพติดที่จับได้หรือจำนวนทรัพย์สินที่ยึดอายัดได้ในเชิงปริมาณ

2.2 ในกรณีที่เป็นที่ทราบอย่างแน่ชัดว่าทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งริบนั้นเป็นของบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีโอกาสทราบว่าจะมีการกระทำความผิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เช่น บริษัทผู้ให้เช่ารถยนต์ ดังนี้ พนักงานอัยการก็ไม่ควรยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนี้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของทรัพย์สินนั้นที่จะได้ไม่ต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการมายื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สิน และเพื่อเป็นการลดจำนวนคดีในชั้นศาลอีกด้วย

2.3 พนักงานเจ้าหน้าที่ควรที่จะปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องการประกาศแจ้งการริบทรัพย์สินในหนังสือพิมพ์รายวันที่จำหน่ายในท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เจ้าของทรัพย์สินได้ทราบเรื่องการริบทรัพย์สินและทำการขอคืนทรัพย์สินนั้นได้ ไม่ควรทำตามความ

สะดวกของเจ้าหน้าที่โดยทำการประกาศแจ้งในหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกจากส่วนกลาง และจำหน่ายทั่วประเทศ ซึ่งอาจเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีได้เป็นที่นิยมโดยทั่วไปในท้องถิ่นนั้น

2.4 ควรมีการขยายระยะเวลาการขอคืนทรัพย์สินและแจ้งประกาศในสื่อที่หลากหลาย กรณีผู้ต้องหา จำเลยตายระหว่างดำเนินคดีหรือหลบหนีการจับกุมเกิน 2 ปี ตามมาตรา 32 พระราชบัญญัติ มาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ที่กำหนดให้ทรัพย์สินที่ทำการยึดหรืออายัดไว้นั้นตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เว้นแต่ ทายาทสามารถทำการพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ภายใน 2 ปีนับแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถึงแก่ความตาย ซึ่งในความเป็นจริงทายาทมักไม่ทราบเรื่องการยึดอายัดทรัพย์สินดังกล่าว

3. ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติงานได้แก่

3.1 ควรมุ่งเน้นการฝึกอบรมเสริมสร้างความตระหนักให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าใจถึงความสำคัญของสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และทำการออกกระเปียบ ขั้นตอนการตรวจสอบอย่างรัดกุมประกอบด้วยจริยธรรมของการทำงาน กรณีการยึด อายัด ทรัพย์สินที่ชัดเจนเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เพียงตรง

3.2 ควรวางระเบียบหรือข้อกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการส่งมอบทรัพย์สินที่ยึดมาได้แก่พนักงานสอบสวน/พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การตรวจสอบทรัพย์สินและการดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่เป็นผลร้ายหรือไม่เป็นธรรมต่อผู้กระทำผิดหรือเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงที่ต้องใช้ ทรัพย์สิน

3.3 ควรพัฒนาเครื่องมือด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมีกระบวนการที่ชัดเจน โดยนำข้อมูลส่วนบุคคลหรือประวัติบุคคลมาแนบท้ายคำฟ้องของอัยการด้วยทุกครั้ง เพื่อประโยชน์ในการสืบหาทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้มา ข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาของศาลเพื่อทำการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดในต่างประเทศจะต้องประกอบด้วย ข้อมูลพฤติกรรมการกระทำความผิดประเภทและจำนวนยาเสพติด และข้อมูลส่วนบุคคลหรือประวัติบุคคล

3.4 ควรมีการจำแนกผู้ค้าในคดียาเสพติด เป็นรายเล็กและรายใหญ่ โดยในรายใหญ่ให้มีการรับทรัพย์สินอย่างเต็มที่ และควรมีการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการยึดอายัดทรัพย์สิน เช่น ให้อัยการมีบทบาทช่วยในการถ่วงดุลอำนาจมากขึ้น เป็นต้น.

เอกสารอ้างอิง

- จุฬา อินอิ้ว. (2557). ปัญหาการรับทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติดตามมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534. (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต). สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- นรารวรรณ พรมจรรย์. (2554). การรับทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, (นิติศาสตร์).
- เนาวรัตน์ น้อยผล. (2536). การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยมาตรการรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, (นิติศาสตร์).
- บุญญะวิจักขณ์ เหล่ากอทิ. (2547). มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. ในเอกสารการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2, ศูนย์การประชุม อิมแพ็คเมืองทองธานี, 6-7 กันยายน 2547.
- มานิตย์ จุ่มปา. (2549). คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2540) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 พร้อมข้อเสนอสำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550) (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- วัฒนา ชันบุญ. (2540). การดำเนินคดีรับทรัพย์สินให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, (นิติศาสตร์).

สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด. (2548). รวมคำพิพากษาศาลฎีกาที่ตรวจสอบทรัพย์สิน.

กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม.

อนุชาติ คงมาลัย. (2558). (อัยการอาวุโส). พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม

ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 และคำวินิจฉัยศาลฎีกา. กรุงเทพฯ:
คลังสมองอัยการ.

ภาษาต่างประเทศ

Abadinsky, Howard. (1987). An introduction: Crime and Justice. U.S.A.:Nelson-Hall
Publishers/Chicago.

Beccaria, Cesare. (1764). Of Crimes and Punishment. English translated by Jane
Grigson, Reprinted by arrangements with Oxford University Press 1964.

Dery, Alice W. (2012). Overview of Asset Forfeiture. American Bar Association.
Retrieved From http://www.americanbar.org/publications/blt/2012/06/02_dery.html

Dunn, Kyla. (2000). Reining in Forfeiture: Common Sense Reform in War on Drugs.
Retrieved from www.cps.gov.uk/legal/s_to_u/sentencing_and_ancillary_orders_applications/#a20

Ehlers, Scott. (1999) Senior Policy Analyst, POLICY BRIEFING: Asset Forfeiture.
Drug Policy Foundation.

Guidance for prosecutors and investigators on their asset recovery powers under
Section 2A of the Proceeds of Crime Act 2002.(2009) Retrieved from
<https://www.gov.uk/guidance/asset-recovery-powers-for-prosecutors-guidance-and-background-note-2009>

Hinterseer, Kris. (2002). Criminal Finance: The Political Economy of Money
Laundering In a Comparative Legal Context. Netherland: Kluwer Law
International.

- Miller, Mitchell J. (Editor-in-Chief) (2014). The Encyclopedia of Theoretical Criminology (1). U.S.A.: Wiley-Blackwell.
- National Crime Prevention Institute. (1986). Understanding Crime Prevention. U.S.A.: Butterworth Publishers.
- Worrall John L. (2016). Asset Forfeiture. Center for Problem-Oriented Policing, State University of New York at Albany, Retrieved from http://www.popcenter.org/Responses/asset_forfeiture/print/